

lm

04

Juli 2008
Årgang 144

budskabet

Tidsskrift for bibelstudium, trosliv og mission

Tema | Generationer i hjem og menighed

Guds barn eller barnebarn
Tips og tricks til et lykkeligt hjem
Hvordan leve med sine forældre?

indhold;

leder

02 Guds barn eller barnebarn?

tema

04 Generationsmødet i menigheden

08 Tips og tricks til et lykkeligt hjem

11 Fælles dybde

12 Hvordan leve med sine forældre?

16 Ung energi – voksen værdighed

forkynderens virkemidler

19 Helligånden som den egentlige overbeviser

bibeloversættelse

22 Hvordan skal Bibelen oversættes?

andre artikler

26 Katekismus som livscirkel

horisont

28 Bibelsk uenighed, hvordan?

28 Er det forfærdeligt at være gammel?

29 Mellem racisme og blå øjne...

30 Tænk, hvis der er tale om en vækkelse!

bøger

31 Den Nye Aftale

34 Nardusmysteriet

ISSN 0901-4802

www.budskabet.dk

Budskabet udkommer seks gange om året;

Januar, marts, maj, juli, september og november.

Artiklerne i Budskabet afspejler ikke nødvendigvis

redaktionens synspunkter, men redaktionen er ved deres optagelse ansvarlig for, at holdninger og synspunkter må kunne rummes inden for det, som LM står for.

Eftertryk, kopiering og citering er tilladt med tydelig kildeangivelse.

Design Chr Rahbek Olsen / Amalie Pug. Poulsen

Tryk Øko-Tryk

Pris Abonnement 225 kr.

Unge under uddannelse 130 kr.

Udgiver og ekspedition

Luthersk Mission

Industrivænget 40, 3400 Hillerød

tlf. 4820 7660

dlm@dln.dk

www.dln.dk

Redaktion

Alex Dahl Karlsen, projektleder (redaktør)

Park Alle 31, 6880 Tarm. karlsen@dlgmail.dk

Flemming Bak Poulsen, forlagsleder, København
(redaktionssekretær)

Lene Due Madsen, lærer, Gudhjem

Inge Bøgel Lassen, lærer, Aalborg

Christian Haahr Andersen, præst, Herning

Henrik Haahr Hansen, stud.theol., Århus

Guds barn eller barnebarn?

AF CHRISTIAN HAAHR ANDERSEN

.....

En dag stod der noget i avisen om Indre Missions mange børnebørn. Jeg har ikke hørt nogen tale om LM's mange børnebørn, men hvis disse to missionsbevægelser har børnebørn, så har de noget, som ikke engang Gud i himlen har.

Det kan ifølge Bibelen ikke lade sig gøre at blive et Guds barn blot ved at være barn af kristne forældre. Nej, Gud har ikke børnebørn, for vi må alle genfødes for at blive Guds børn.

Genfødt i dåben

Vi har alle modtaget en dårlig arv fra vore forfædre, nemlig arvesynden. Synden har vi fået i kraft af vort familieskab med Adam (Rom 5,12ff), men skal et menneske frelses og få glæde og gavn af

Jesu død på korset, da må det fødes på ny. Det var Jesu budskab til Nikodemus: "Den, der ikke bliver født af vand og ånd, kan ikke komme ind i Guds rige." (Joh 3,5b). I dåben modtager det lille barn syndernes forladelse, Helligånden, og den giver alle dem, som tror det, den evige salighed. Det, som Jesus Kristus har erhvervet for alle, har han i dåben givet hver enkelt af os, og vi er i dåben kommet i samfund med den treenige Gud, og vi er blevet Guds børn. De døbte børn hører derfor til i Guds menighed, og de er i stand til at tro på Jesus Kristus, og behøver ikke at have en "voksentro" for at være Guds børn. Vi kan ikke se, hvem der har troen på Jesus, og hvem der ikke har. Min fornemmelse er dog, at mange børn har en umiddelbar, tillidsfuld tro på Gud. Jeg har dog også mødt en direkte fornægtelse af troen på Jesus Kristus, så børnene kan let miste troen og det åndelige liv.

Misforståelse; Mange børn kan få den opfattelse, at omvendelsen er et mindstekrav, der hører evangeliet til. Men evangeliet er helt uden krav.

Kaldet til omvendelse

"Omvend dig, eller du går fortabt!" Sådan er der blevet forkyndt fra mange prædikestole i missionshusene. Der er mange der protesterer – måske vildt og voldsomt – mod denne omvendelses-forkyndelse. "Det er hårdt og fordømmende", siger kritikerne. Der er også mange børn og unge fra troende hjem, der har svært ved at lytte til denne forkyndelse. "Dette kald til omvendelse får mig altid til at blive usikker, jeg får dårlig samvittighed og ved ikke, om det er mig, der skal omvende mig". Sådan kan omvendelses-usikkerheden lyse ud af mange udtalelser fra børn af troende forældre.

I sin berømte tale på Areopagos siger Paulus: "... befaler han (Gud) nu mennesker, at de alle og overalt skal omvende sig" (ApG 17,30), og mellemregningen er tydelig nok: Det er kun dem, der har omvendt sig, der kan bestå i den kommende dom! Det er en stor styrke, at LM har fastholdt et klart kald til omvendelse, for den uomvendte skal kaldes til omvendelse. Dette kald lyder imidlertid ikke så ofte og klart som det gjorde for år tilbage, men denne forkyndelse må igen op på prædikestolen. Vi kan dog tale om omvendelsen på en sådan måde, at vi kommer til at forvirre i stedet for at give hjælp og vejledning.

Lovens og evangeliets vej

Det er vigtigt, at loven og evangeliet bliver forkyndt i al deres radikalitet. Loven stiller krav til os og forlanger, at vi skal holde Guds bud. Evangeliet forkynder for os, hvad Gud i Kristus har gjort til vor frelse. Sagt i to korte sætninger: Loven kræver alt af os. Evangeliet skænker alt til os. Det grundlæggende ved omvendelsen er dette: at vende om fra at stole på sig selv til udelukkende at stole på Kristus. Det er vigtigt, at vi også forstår Bibelens tale om

omvendelsen i lyset af lovens og evangeliets vej. Mange børn og unge fra troende hjem kan få den opfattelse, at talen om omvendelse er et mindstekrav, der hører evangeliet til. Men evangeliet er helt uden krav. Der er et aspekt af lovforkyndelse i kaldet til at omvende sig og fatte et nyt sind, og det må vi lade være lovens tale. Vi kan ikke omvende os, som vi skulle og burde, men som én har sagt "en rigtig omvendelse er en mislykket omvendelse." Da erkender vi, at vi på alle måder er skyldige overfor Gud, og vi bliver ført til Kristus og til at modtage hans frelse og dermed blive retfærdiggjort af tro. Det kræver stor visdom at hjælpe unge fra troende hjem, der har hørt Guds ord mange gange, til anger og tro og hvile i evangeliet, og kalde dem, der er kommet bort fra Kristus til omvendelse.

Omvendelse og dåben

Det er vigtigt, at dåben og omvendelse ikke fremstilles som modsætninger, og at omvendelsesforkynderen i sin iver efter at fremhæve omvendelsens nødvendighed ikke taler negativt om dåbens gave. Det begyndte med, at Gud frelste os: "det gjorde han ved det bad, der genføder og fornyer ved Helligånden" (Tit 3,5b). Derfor er det helt afgørende, at vi aldrig spiller omvendelse, genfødsel og retfærdiggørelse af tro ud mod hinanden, for det er parallelle udtryk for den samme forunderlige sandhed om frelsen, som Jesus vandt til os med sit dyre blod. Børn fra troende hjem skal høre om den store gave, de fik givet i den hellige dåb, og de skal høre kaldet til bod og omvendelse, for at de nu og altid må være Guds børn og ikke børnebørn.

Titlen på denne leder samt meget stof til artiklen er hentet fra sognepræst Leif Kristiansens bog med samme navn (Lohses forlag, 1992).

Alle er velkomne! Eller er de?

Generationsmødet i menigheden

AF CLAUS L. MUNK

.....

”Store og små” – det er et ordpar, som går igen ganske mange gange i Bibelen. Det bruges både i sammenhænge, hvor der er tale om Guds velsignelse, og hvor der er tale om Guds forbandelse. Gud og Guds ord angår os alle i lige høj grad uanset alder.

Fx læser vi:

”Alle judæerne stod for Herrens ansigt, også deres kvinder og børn, store og små.” (2 Krøn 20,13).

”... han velsigner dem, der frygter Herren, både små og store.” (Sl 115,13).

”Mændene i Nineve troede Gud på hans ord; de udråbte en faste, og både store og små klædte sig i sæk.” (Jon 3,5).

”Og jeg så de døde, både store og små, stå foran tronen, ...” (Åb 20,12).

Dette siger noget vigtigt om generationerne og Guds rige. Guds rige er ikke kun for de store – de voksne og ældre. Nej, det er i lige så høj grad for de små – børnene og de unge.

Det har vi måske lidt svært ved at forstå. I hvert fald fandt Jesus det engang nødvendigt med et meget kraftigt memento til voksne om at ransage sig selv på det her område: ”Se til, at I ikke ringe-agter en af disse små. For jeg siger jer: Deres engle i himlene ser altid min himmelske faders ansigt.” (Matt 18,10).

Hermed skulle det principielle var klart, når det gælder forholdet mellem de forskellige generationer i Guds menighed: Der er ingen, der i udgangspunktet har større ret til at være der end andre! Vi er der alle, både store og små – og dem midt imellem, de

Om Guds menighed; Der er ingen, der i udgangspunktet har større ret til at være der end andre!

.....

unge – på grund af nåde og barmhjertighed. Her gælder det med andre ord for fuldt pålydende: Alle er velkomne!

Ingen særbehandling

Man kan somme tider få det indtryk, at folk, der har været med i det kristne fællesskab i mange år, har en særlig ret til at være der. Af samme grund kræver de måske ligefrem – eller forventer i det mindste – at blive tilgodeset i en særlig grad.

Men sådan spiller klaveret ikke. Ingen generation har ret til at forlange særbehandling i Guds menighed (bortset fra, at vi alle skylder at agte rette åndelige vejledere højt).

Dette er vigtigt at holde sig for øje, når vi overvejer, hvordan vi griber tingene an også rent praktisk med forkyndelse, mødeformer, mødekultur osv.

Også fokus på børns og unges forhold til Gud

Når vi nu alle – børn, unge og voksne – er til stede ved Guds menigheds sammenkomster med samme ret, så må vi også søge at gøre alvor heraf.

Det betyder, at forkyndelsen også må være aktuel og vedkommende for alle aldersgrupper. Vi prædikanter må således ikke bare køre vores eget løb hen over hovederne på tilhørerne. Nej, vi tvinges til at tage hensyn til, hvordan alderssammensætningen er. Vi må naturligvis bestræbe os på at tale til dem, der rent faktisk er til stede, hvad enten det er børn, unge og voksne. Ellers er der jo ingen mening i, at vi åbner munden.

Ligesom vi har øje for de voksne og forsøger at tale ind i deres situation, må vi også se børnene og søge at give dem noget med hjem. Når Jesus ikke var for stor til at placere et barn i midten

og tale ud fra det og vel også til det, så bør vi heller ikke være for store til at gøre det samme. Det har noget at gøre både med vores ordvalg, billedbrug og fokus.

Vi må også se de unge, der er til stede og tænke på deres ve og vel. Unge har særlige spørgsmål og problemer at kæmpe med og ejer ofte en særlig følsomhed i forhold til de store spørgsmål i livet. Søger vi som prædikanter ikke at gøre alvor af det, er det klart, at de unge ikke synes, det er umagen værd at komme. For de unges skyld er det også relevant at arbejde med sproget og vores udtryksmåde i det hele taget. Og vi må udnytte de muligheder, der er i prædiketeksten til, at forkyndelsen opleves aktuel for de unge.

Børnenes fem minutter - og ikke mere?

Når vi nu alle – børn, unge og voksne – er til stede med samme ret, så må vi også søge at gøre alvor af det, når det gælder mødeformen.

Børnenes fem minutter, som man har nogle steder, er vel et forsøg på det. Jeg håber ikke, at der er ældre eller andre, der synes, det er utidig indblanding og tidsspilde med dette "indslag" – forudsat naturligvis at minutterne udnyttes til noget med indhold.

Spørgsmålet er, om det er nok med de fem minutter. Nogle gange kan det virke lidt i denne retning: "Nå, nu er børnene tilgodeset – færdig med dem." Så kan de ellers have det så godt med deres tusser – de er totalt ude af fokus resten af mødet.

Jeg erindrer svagt, at jeg som barn nogle (enkelte) gange oplevede prædikanter, der indimellem i deres prædiken henvendte sig til børnene. Eller de sagde eller gjorde et eller andet, der virkede sjovt, overraskende eller anderledes og påkaldte sig dermed min og andre børns opmærksomhed. >

For børnene; Spørgsmålet er, om det er nok med de fem minutter.

Den form var vel egentlig bedre end den, hvor man spiser børnene af med nogle få minutters ”specialundervisning” og så slut. Man bevarer på en måde deres opmærksomhed, så de også kan få et og andet med sig fra resten af sammenkomsten, i stedet for blot at være optaget af at tegne og male. Der er jo også en opgave i at vænne børnene til at lytte til forkyndelse. Hvornår skal de lære det, hvis det ikke skal være under deres opvækst?

Sang fra Fællessang

Også unge må opleve, at mødeformen gør alvor af, at de er til stede og det med fuld ret. Jeg mener, det er en opgave at lære vore unge at forstå salmer og sange af de store salme- og sangdigtere gennem tiderne. Dermed kan de også komme til at holde af disse salmer og sange, fordi de får udbytte af at synge dem. Men det forhindrer jo ikke, at også helt nye sange, fra *Fællessang* eller andre steder fra, får plads ved vore sammenkomster.

At ældre kan have svært ved at følge med i nogle af melodiforløbene er forståeligt. Men ældre folk bør ikke gøre det til et kæmpe problem, at der synges fra en bestemt sangbog, når sangene blot har et godt indhold. Gør man det, gør man sig efter min mening skyldig i en krævementalitet, der er i strid med Guds ord. Jeg har stadig til gode at få en nærmere forklaring på, hvorfor nogle ældre reagerer så negativt på nogle af sangene i *Fællessang*.

Alle generationer i fokus

Hvordan begynder vi vore sammenkomster? Hvordan laver vi overgangene til næste ”programpunkt”? Hvordan afslutter vi? Følger vi den samme skabelon hver gang, er det ikke sikkert, at det virker særlig forfriskende hverken på børn eller unge – og vel egentlig heller ikke på os voksne. (Ved gudstjenester, som har et

ganske sammensat forløb, kan det bedre lade sig gøre med et meget fast mønster, selv om det også kan blive en trædemølle; men ved møder, der indeholder meget få elementer, kan det hele lettere blive trivielt.)

Guds skaberværk er kendetegnet af variation. På samme måde skulle vi gerne være kreative og varierede i vores kulturelle udtryk, også når det gælder mødeformen ved vore sammenkomster i Guds menighed.

Hvorfor begynder vi egentlig (som regel) altid vore møder på de voksnes (ældres) betingelser? Hvorfor ikke nogen gange begynde med at henvende os til de unge (hvis der er unge til stede) og andre gange til børnene (hvis der er børn til stede)? Og vel at mærke uden at undskylde det! Vi – de forskellige aldersgrupper – er jo, som fastslået ovenfor, til stede med lige stor ret.

Også hensyntagen den anden vej

Indtil nu har vi måske mest berørt, hvordan vi voksne, eller den ældre halvdel af det kristne fællesskab, bør forholde sig til den yngre halvdel. Men der er naturligvis også nogle udfordringer den anden vej.

Børn og unge må acceptere, at alt ikke kan foregå på deres præmisser. Vi er jo enige om, ikke også (?), at alle generationer er til stede i Guds menighed med samme ret.

Det betyder blandt andet, at børn og unge også må søge at have det godt med, at der fx synges gamle salmer. Hvorfor ikke som ung forsøge at trænge ind i, hvad der menes med de uforståelige ord og udtryk? Er man parat til at gøre en indsats for at knække koder i computerspil og diverse sportsgrene, hvorfor så ikke også gå i gang med at knække koderne i gedigne salmer? Det kunne jo være, at man fandt en skat!

Claus L. Munk f. 1948

Missionsteologisk kandidat fra Fjellhaug Misjonshøgskole 1975.

Deltidsansat som prædikant i Luthersk Mission.

Tidligere landsungdomssekretær, missionsskolelærer, forlagsleder og forlagsredaktør.

Kæmpe tab - kæmpe velsignelse

"Hvor er det godt og herligt, når brødre sidder sammen!" udbryder kong David i Salme 133,1.

Hvorfor er det så godt?

Svar: "For dér giver Herren velsignelsen, livet i al evighed" (v 3b).

Det er et kæmpe tab for os alle, hvis de forskellige generationer ikke kan finde ud af det sammen.

Modsat er det en kæmpe rigdom, når de forskellige generationer kan finde godt ud af det sammen.

Her er derfor en meget vigtig opgave at tage op for os alle sammen – ledere, prædikanter, voksne i det hele taget, vore unge, vore børn. Det gælder om, at vi alle – store og små – bidrager til et godt forhold imellem os.

Modne kristne er kendetegnet af åndelig visdom og besindighed (jf 2 Tim 2,22-26). Til den gruppe skulle gerne de voksne og vi ældre høre. Vi bør derfor også være de første til at satse på at fremme udviklingen af et godt forhold mellem generationerne i Guds menighed – også ved at takle eventuelle problemer med visdom og besindighed!

Tips og tricks til et lykkeligt hjem

AF BEATE HØJLUND

Jeg kan godt lide overskriften. Her er ikke noget med opskrift, skema eller kopi af vellykkede erfaringer. Selvfølgelig har jeg i min alder erfaring, jeg er – kan man vist sige – kommet ud på den anden side og kan til og med på afstand stjæle lidt fra den næste generations gøren og laden.

Alder har den store fordel, at tingene kommer på afstand. Skoven bliver tydeligere, de enkelte træer forsvinder i helheden. Samtidig ved vi, at det er trivselen af det enkelte træ, der gør skoven smuk og sund. En længere vandretur med en skovfoged i et større skovområde, der er lagt ud som naturskov, hvilket

betyder, at den skal have lov til at passe sig selv, blev på mange måder en øjenåbner for mig. Den pragtfulde skov var blevet passet og plejet, skåret ned og skåret til og "udbygget" og indsnævret, eller hvad man nu gør. Men nu fik altså de væltede træstammer lov til at blive liggende, og det gav de dejligste ejerboliger for insekter, der var ved at dø ud. Svampe af samme kategori blomstrede frem, og ... og ...

Ud af puppen

Jeg skal ikke begive mig ud i noget, jeg har meget lidt forstand på, men lader billedet af denne skov ligge og flimre lidt i baghovedet. For dette drejer sig ikke om skovdrift, men om noget endnu mere jordnært, nemlig hverdagsliv i familien.

Jesus; Han kan ikke organiseres frem. Han kan kun opleves via fars og mors hjerter og væremåde.

.....

Det siger sig selv, men glemmes alligevel, at ikke to familier er ens, og indenfor familien er ikke to søskende ens, derfor hverken kan eller skal nogen familie fremstilles som idealfamilie. Tværtimod er det en kendsgerning, at ingen børn vokser op uden knubs eller skrammer. Vi lever i syndens verden. Børn er børn af syndige forældre med egoismen som drivkraft, og det må vi tage højde for i bevidsthed om, at vores indflydelse til syvende og sidst begrænses af barnets egen bestemmelse.

I øvrigt ville det være en katastrofe, hvis barnet kom gnidningsfrit gennem den "lykkelige barndom". Hermed tænker jeg på sommerfuglen i puppen. Den skal efter sigende slide meget hårdt for at komme fri af sit trange hylster, men det styrker dens "muskler", eller hvad det nu er, sommerfuglen har, så den er klar til at folde vingerne ud. Hvis den bliver hjulpet til at komme ud af puppen, er den ikke i stand til at folde vingerne ud. Ret interessant! 98% af danske børns liv er i dag struktureret, og det hjælper dem ikke meget, at jeg har ondt af dem. Tilsyneladende kommer der normale børn ud af disse institutionsbørn. Velfungerende og dygtige er de, men med mange symptomer på underernæring. Nej, tag ikke fejl, forældre lytter skam til ernæringseksperter. Men godt hjulpet af ledende politikere rettes allerede barnetilværelsen målbevidst ind på en tidligst mulig skatteyder. Væk med al spildtid, overflødige skole- og studieår. Hurtigst muligt bliver de hægtet på racet.

Og unge forældre vil så gerne give deres børn en god barndom, men har så få dagtimer at gøre godt med. Aftentimer er uvægerligt trætte timer. Kvalitetstid lyder besnærende, men der er ikke altid overensstemmelse mellem forældres muligheder og børns lyst. Ferierne, åndehullet, bliver tit en nervøs jagt efter uforglemmelige oplevelser. Og en bunke fotos.

Hvad er gået galt?

Alle ved det. Få tør sige det. De fleste vælger at overhøre det. Karriere og livsstil. Vi lader det hænge i luften.

Modning og leg

For os alle er livet én lang modningsproces. I nogle perioder går den med syvmileskridt, i andre er den knapt til at få øje på. Det er en proces, der ikke kan organiseres frem, heller ikke af dygtige pædagoger. Den kan kun leves frem i oceaner af tid mellem søskende, i leg og fantasi, ikke dirigeret af nogen. "Børn skal til en vis grad forsømmes", sagde min mand, noget der strider mod al god tone. Det han mente, og som også jeg mener, er at børn i deres leg ikke skal overvåges og overbeskyttes med konstante afbrydelser og indblanding. De skal have lov til at lege og lege og lege ...

Effektivitetens åg bliver hurtigt nok lagt på dem. Giv dem fred så længe som muligt. De behøver ikke nødvendigvis "gå til" det ene og andet. Jo, til det ene og måske til det andet, men ikke til det tredje og det fjerde. Forældres prestige smitter sørgelig hurtigt af på børnene. Og så står vi med stressede børn i en tidlig skolealder. Konkurrencebørn, der må ses. De er blevet flokopdraget i institutioner, og er nødt til at gøre sig bemærket for at blive set. Stjerne for en aften. Stakkels børn.

Psykologer og psykiatere skriver undertiden med tydelige bogstaver at børn mangler tid og samvær med forældre. Og rundspørge blandt børn om, hvad de allermost ønsker sig, besvares for 80-90 % vedkommende: "Mere tid med mor og far".

Og forældre hører ikke.

Vil ikke høre.

Magter det ikke.

Beate Højlund f. 1925

Cand.phil. 1949, tidl. præstekone og lærer

Forfatter til bogen: *Tro, håb og havregrød*, Lohse 2007

Tid og respekt

Jeg sidder her med en ubehagelig følelse af ikke at svare på opgaven: "Tips og tricks til et lykkeligt hjem". Men alle mine gode ideer bliver mødt af denne mur: TID TIL BØRN, grundstenen for al prioritering.

Tid til børn er ikke ensbetydende med, at forældre hvert øjeblik skal stå til børnenes rådighed. Børn skal ikke disponere over deres forældre. Børn skal lære, at samtaler ikke skal afbrydes, eller at de må vente lidt, hvis ikke det altså drejer sig om en brækket arm! Respekt for andre er noget små mennesker også må lære. Respekt er for resten et vigtigt ord. Det opdagede jeg som lærer. Gensidig respekt vel at mærke.

Forældre skal have respekt for netop det barn, de har fået, ikke det ønskebarn, de havde bestilt, opfyldelsen af forældrenes ambitioner. Udtrykket ønskebarn er ulideligt. Det indebærer ikke bare forventninger, men krav. En usynlig byrde, der lægges på børnene. Respekt for børnene giver dem ret til at udvikle sig efter deres Skabers bestemmelse. Respekt for de grænser, den voksne sætter, om det er noget så banalt som træthedsgrænsen eller grænsen for støjniveaue! Dette er ikke nogen heksekunst, bare et langt, sejt træk.

Et godt hjem

Et lykkeligt hjem. Lykke er så meget. Et godt hjem vil jeg hellere sige. Et hjem, hvor Jesus er den overordnede, den overordnende, den gennemtrængende.

Han kan ikke organiseres frem. Han kan kun opleves via fars og mors hjerter og væremåde. Ikke som perfekte forældre, men som

menneske, der ved sig afhængige af ham.

Hvordan lader det sig gøre?

Hvordan kommer det til syne?

Ved at børnene fornemmer (og børn er uhyre fintfølede), at der er en, der har det sidste ord, ja, såmænd også det første. At der er en, mor og far må bøje sig for, en, de beder om tilgivelse, en de gerne lytter til.

Bordbøn og daglig husandagt for ikke at tale om aftenbøn, hvor fortroligheden også er mest nærværende. Husandagten ja, om den er forståelig for børnene, er underordnet. Det, der bliver stående, er, at mor og far har en over sig. At den betyder noget godt for mor og far. At bordbønnen som en selvfølge følger med, også når der er fremmede, er vigtigt for troværdighedens skyld. At søndagsgudstjenesten er en selvfølge, kan i en vis alder være irriterende, men grundfæster Guds suverænitæt. Og det hører ikke til småtingsafdelingen i vore dage.

Overensstemmelse mellem teori og praksis er i det hele taget altafgørende. "Ingen er så tryk i fare" er dejlig at synge med børnene, men hvis bekymringer får lov at dominere hjemmet, varmeregninger og prisstigninger sættes i højsædet i stedet for tillid og taknemlighed, kan barnets trygge tro nemt få ridser i lakken.

Det gode hjem, det lykkelige hjem, er et samlingssted for syndige mennesker, der lader karriere, statussymboler, også børn som statussymboler, komme langt bag i rækken. Vi har fået det lykkelige kald at leve Kristusliv i en sekulariseret tid, et liv, der i mangt og meget kan have sine omkostninger. Er vi ikke klar over det, kan det lykkelige hjem blive en sæbeboble, der brister.

AF DITTE OLSEN

Fælles dybde

Glade ansigter
fik aldrig rynker
i et nu
blev de til jord
og fælles sorg binder
sammen for altid

Lykkelige dage
bevarer brødrekærligheden

som overflade

Hvordan leve med sine forældre?

AF ELEONORA SKOV ANDERSEN

Langt de fleste af os kan lave både en takkeliste og en tabsliste over ting og sager ved vor familie og os selv. Vi kan fristes til at tage takketingene som selvfølgeligheder.

Men for nogle betød familien rent faktisk styrke, vaskemaskine og køleskab, lyttende ører, lomme penge og pligter, kendskab til Gud, ferier ... En hel del af det vil man godt arve og bruge videre frem i livet. Så takkesedlen bliver lang for nogle. Knap så lang for andre.

For dem, der mest havde det hæsligt i familien, presser andre tanker og følelser sig på. Man kan da have brug for at gå ind i bearbejdelse af sorg og savn, før der (måske) bliver mulighed for tak. Der var så mange svigt og skuffelser, så man føler sig værdiløs. For missilerne, der i opvæksten blev affyret fra de voksne, har

lavet ridser i selvbilledet:

“Du ligner en luder; ‘Du bliver aldrig til noget; ‘Hvis du ikke kommer hjem kl. 23, skal du slet ikke komme hjem; ‘Var det ikke bedre, at du flyttede?’ ‘Du har ikke fortjent en konfirmation; ‘Jeg hader dig; ‘Er du ikke ved at blive fed; ‘Du kan da heller ikke finde ud af noget; ‘Nu går jeg ud til bilen og kører, og jeg kommer aldrig hjem igen; ‘Det er din skyld.”¹

Der er sjældent lægedom i som voksen at gå hjem og skælde sine forældre huden fuld over, hvad de gjorde mod en som barn. Det resulterer sandsynligvis i nye skænderier, anklager, forsvar og selvbekræftelser. Men der kan være lidt eller megen hjælp i på neutral, journalistisk vis at “interviewe” dem om, hvordan de husker den og den begivenhed og fortælle, hvor svært man selv

Om fortiden; Der er sjældent lægedom i som voksen at gå hjem og skælde sine forældre huden fuld over, hvad de gjorde mod en som barn.

.....

havde det. Der kan også være hjælp i at fortælle sin historie til en ven eller terapeut, hvis men selv mærker, den tynger. Men det er nutiden, vi lever i. Så det er den, de fleste af os har mest brug for at fortælle om og handle i.

Man kan se sin egen livshistorie fra forskellige vinkler alt efter, hvem man er og hvad, der fyldte mest: var min historie hovedsageligt en præstationshistorie, en spisehistorie, en kropshistorie, en troshistorie, en sexhistorie, en mobningshistorie, en løgnehistorie, en ...?

Tit bliver humor en rigtig god ven i bearbejdningsprocessen. Nogle finder den tragikomiske vinkel frem ved fx at tegne familien.

...

Heller ikke denne jul ...

Som ung kan man anstrenge sig utrolig meget for at få accept eller bare lidt mere kærlighed fra familien. Man knokler for at få en rovdyr-søskend til at blive mere hund, eller arbejder hårdt for at gøre en kontrollerende edderkoppe-forælder mere bamset eller en bløddyr-forælder mere hårdhudet. Men størstedelen af de kræfter er desværre spildte, for man får ikke opfyldt forventningerne. Det er som at skylle værdifulde pengesedler ud i toiletlet, for vi kan hovedsageligt kun ændre noget hos os selv.

Mange håber: næste gang, jeg tager hjem på weekend eller til jul, bliver det sikkert bedre end sidst. Så beklager mor sig nok mindre over far (eller omvendt). Og næste gang spørger de nok interesseret og på en rar måde til mine studier. Det blev bare ikke anderledes næste gang.

Julen kunne få et helt sorgkapitel for sig selv. For mange er den årets værste tidspunkt pga. alle de urealistiske og skuffede

forventninger. En sur eller syg forælder kom ikke ned til juletræet, men blev oppe hos sig selv. Eller de skændtes. Det endte – igen – med hakkende fuglenæb, skræmte egern og rovdyrkløer i stedet for hvile ved bløde pelse og sjove hvalpeslåskampe. Der var for lidt af det gode.

Overmothering

Man kan også græde over, at en forælder ringer uafladeligt og hele tiden og spørger så intenst til ens liv. Gid mor ville leve sit eget liv i stedet for at forsøge at leve mit. Gid hun ikke skulle leve så mange håb og drømme ud gennem mig. Jeg kan ikke døje al den kontrolleren. Gid det var ok bare at snakke sammen hver fjortende dag. Eller hver fjerde måned. Og bare vi kunne snakke afslappet.

Overmothering kalder man det, når mor er alt for meget mor. Og hun er for lidt af det, hun ellers er i sit liv så som ægtefælle, kollega, veninde, nabo, sig selv. Man kan opleve sin velmenende mor næsten som en blodbank, igle og vampyr, der suger liv og blod af sit voksne barns liv. Døtre kan føle, at mødre æder dem: "Mor, jeg hader dig ikke, men du optager for stor en del af mig. Du har bosat dig i mit hylster, og det er på tide, du flytter - for at jeg kan elske dig."²

Var mor 80 procent af ens barndom, så er det hende, oprøret rettes imod. For far og mandlige pædagoger eller lærere så man muligvis ikke så meget til.

En manglende interesse kunne så hedde undermothering eller underfathering. Det er ikke altid helt let som forældre at finde grænsen mellem "over" og "under". Men man hjælper sine forældre og sig selv, hvis man orker at blive ved at sætte grænser, sige ja til det, man godt vil og nej til det, man ikke vil. Og forældre >

En vej frem; Der er medicin i at sørge, hvad enten vi græder indvendig eller udvendig.

.....

hjælper deres børn og sig selv ved at øve samme vedholdende grænsesætning.

...

Men vi har brug for dem ...

Vi har brug for vore forældre eller for andre stabile voksne. I hvert fald mens vi vokser op ...

Måske de også har brug for os. Og lykkes det at finde en voksen-voksen relation til dem siden hen uden utidig indblanding fra vor eller deres side, kan meget læges og gro. Faktisk kan det blive til et voksent-venskab for begge parter.

Alle små børn behøver bekræftende omsorg fra en mor eller én eller flere i mors sted for at få slået identitetsrødder ned i jorden. En vigtig del af barnets næring er bekræftelse af, at her skal være én af mig. Her er godt at være, vel-være.

Og vi behøver som lidt større en far eller én eller flere i fars sted til at løfte os ud af mors måske for klamme, tætte favn. Han kan vise vej ud i de store vidder. Og bekræfte det store barn i, at der altid er en vej frem. En teenagepige, der mistede sin far ved selvmord, da hun var fire, siger:

“Som tiden går, har jeg måttet erkende, at det efterhånden ikke længere er min far, jeg savner, men det at have en far. Jeg savner det, en far kan give sin datter. Det kan en mor ikke, uanset hvor meget hun anstrenger sig.”³

Babyen behøver også en far eller én i fars sted. Og som teenager behøver man stadig en vis tilknytning til forældre eller andre voksne. Der er mange forskellige teorier om barnets udvikling. Teorier om hvad de første års spejling og gode trøst eller mangel herpå medfører i ens unge og voksne liv. Vi har hver især vores baggage.

Forladthedssmerte

“Familie betyder, at ingen bliver efterladt.” Det var plakaternes definition på familie ved Disneyfilmen Lilo og Stitch. I den og i mange andre film og bøger beskrives, at forladthedssmerte kan stikke forfærdelig dybt.

Langt de fleste forældre har gjort meget, for at ingen unger skulle efterlades. Alligevel er der forladte, sorte huller i manges liv. Det er ensom sorg. Og har vi sorg, er vi nødt til at bære den, evt. dele den med andre og sørge.

Nej, vi får ikke det tabte tilbage. Man fik fx aldrig knus eller kærtegn. Men hørte i stedet afvisende ord eller fik slag med gæstebøjlen, hvorpå der var malet “Vi ses”! Og det kan der ikke ændres på nu.

Men der er medicin i at sørge, hvad enten vi græder indvendig eller udvendig. De “piller”, der triller ud af øjenkrogene, og den historie, vi fortæller, kan læge mange sår, så vi bedre kan beskæftige os med i dag. Da magter vi at leve lidt bedre med forladtheden, så den ikke styrer hele nutiden. Hvis fortiden styrer nutiden for meget, iscenesætter vi sandsynligvis ubevidst selv nye forladtheder og voksende skam.

Skam og skyld

For nogle føjes endnu en sten oven på forladthedsstenen. Altså er der nu to sten at slæbe rundt på. Med den sidste sten menes skammen, en mørk, klæbende forkerthedsfølelse. Den hænger sammen med selve ens eksistens. Skam kan defineres som følelsen af at være forkert, når man forgæves søger bekræftelse hos andre. Man kan føle skam, når man kun bekræftes ved sine præstationer, mens ens følelser afvises. Man bliver fremmed for sig selv, og man får svært ved at “eje” sine egne følelser, egne

Af Eleonora Skov Andersen, f. 1952.

Cand.teol. 1980 og familierapeut 1990.

Ansæt ved Sankt Lukas Stiftelsens rådgivningstjeneste.

Forfatter til bl.a.: *Ruiner kan genopbygges*, Lohse 2007 og *Ung sorg*, Credo 2006.

Artiklen består af uddrag fra sidstnævnte bogs kapitel 2.

handling og sin egen historie. Så kan man fristes til hovedsageligt at finde følelsesmæssig næring fra andre kendtes eller ukendtes lykke og ulykke fx gennem medierne.

Skyld kan defineres som følelsen og/eller erkendelsen af at gøre noget forkert, hvis det altså er ægte skyldfølelse. Den hjælper os med at forsøge at undgå ord og handlinger, der skader andre og os selv. Og den må vi ansvarligt tage på os, undskylde og arbejde på forandring.

Falsk skyldfølelse føles også som skyld, men har at gøre med, at andre gør noget forkert mod en selv. Men disse andre tager ikke ansvaret og skylden for det. Da knuses mit selvbillede indeni, og stumperne kan stikke både andre og én selv. Vi kan godt have falsk og ægte skyldfølelse på samme tid. Falsk skyldfølelse skal vi ikke tage på os som skyld, for andre havde skylden. Men vi kan få gavn af at finde frem til, hvad den dækkede over af sorg, vrede, længsler o.l.

Gennem en ansvarsfuld sorgproces kan det brudte selvbillede med tiden samles sammen til en helhed igen, selv om vi ikke logisk helt kan forklare og forstå det.

...

Nye familierelationer

Man kan opleve at blive voksenvenner med sine forældre. Men den vigtigste trøst kommer sjældent fra forældrene nu. De er jo ikke hele tiden i nærheden som i opvæksten. Hvis de altså var til stede da.

Men vi er selv lige for hånden døgnnet rundt som vores egen nye forælder. Det kaldes også om-forældring og på engelsk re-parenting. Vi er selv de eneste, der til fulde mærker, hvornår forladthed bløder, skam svider, og energi og konfliktløsning spirer indeni.

Fremover betaler det sig at spare på ydmygende forsøg på at få al opmærksomheden fra den gamle familie. Og at lede efter mere realistiske forventninger m.h.t. at give og modtage. Sandsynligvis skal der nu eksperimenteres med enklere måder at have kontakt til familien på. Der skal måske findes nye sætninger og besøgsintervaller.

Det sker, der vokser nye venskaber op, som opleves lige så meget – eller mere – som familie end den biologiske. Og det er lettere at opdyrke venskaber med andre, hvis man tager ansvar for egenomsorg.

En sund kirke med omsorg er for mange blevet en ny familie med "forældre" og "søskende". Desuden vil Gud gerne være Herre og familie: en kærlig, fast, nærværende forælder, som forstår os bedre, end vi forstår os selv. Han rækker respektfuldt ud og ønsker at bruge os i tjeneste for ham og andre. Vi vil tit være nødt til at vende os en kvart eller halv omgang for at få øje på ham og gå i dialog med ham. Han tilgiver det, vi ved, er skrupforkert og det, vi ikke selv har fattet, er ødelæggende. Og han sætter værn op og siger nej til det, der skader. For ham er hvert barn og voksen værd at elske, ikke mindst den skæve, kantede, sårede, hjælpeløse og forkerte. Og det er vi jo alle – mere eller mindre skjult.

Har vi lavet noget møg, giver han os ret i, at det var noget møg. Men han giver os ikke ret til at kalde os selv møgunge.

Denne artikel er et bearbejdet uddrag af kapitel 2 i bogen *Ung sorg*, Credo 2006.

¹ *Ondt i familien* af Søren Lyng og team s.87

² *Jeg hader dig, mor! - for jeg vil så gerne elske dig* af Lene Rem s.99

³ *Børn om mors og fars død* red. af Signe Rølmer og Peter Olesen s.105

Ung energi – voksen værdighed

AF CARSTEN SKOVGAARD-HOLM

Det er bemærkelsesværdigt og spændende. Bibelen har meget positivt at sige om både unge og ældre. I udgangspunktet bliver forholdet mellem generationerne ikke beskrevet som specielt negativt eller problematisk. Der er noget positivt ved at være ung, og der er noget positivt ved at være ældre. Bibelen kender ikke til alders-diskrimination – hverken opad eller nedad.

De unges kraft – de gamles ære

Bibelen taler om at blive ung igen som en ørn (Sl 103,5), og at de unges pryde er deres kraft (Ordsp 20,29). Den unge er stærk og præget af energi. Det betyder, at den unge har noget særlig kraft-

fuldt at bidrage med i fællesskabet. I den bibelske historie er der unge, der bliver sat til store og vigtige opgaver. Jeremias mente, at han var for ung til at være profet (Jer 1). Men den gik ikke. Herrens svar var tydeligt. Jeremias skulle ikke gå op i, om han var ung eller ej. Han skulle blot holde fast i, at Gud var med ham. Hans unge alder var ikke nogen undskyldning.

Timotheus fik også at vide af Paulus, at der ikke var nogen grund til at dukke sig, fordi han ikke var så gammel. Han skulle ikke lade nogen ringeagte sig, fordi han var ung (1 Tim 4,12). Jesus selv var ikke særlig gammel, da han for alvor begyndte at virkeliggøre sin opgave – kun lige omkring de 30 år.

Men de gamle bliver heller ikke kørt ud på et sidespor. Bibelen værdsætter alderdommen. De grå hår er ligefrem de gamles ære

Bibelens grundholdning; Det handler om at være bevidst om sin alder og ”indplacering” i livsforløbet – og så leve livet ud fra det.

(Ordsp 20,29), og vi skal have respekt for de ældre og vise dem ærbødighed (5 Mos 31,7). Bedsteforældre og børnebørn bliver i deres indbyrdes forhold sat højt: ”Børnebørn er de gamles krone” (Ordsp 17,6). Der er i Bibelen mange eksempler på, at gamle stadig er aktive og har stor indflydelse.

Det lader til, at den bibelske grundholdning peger i en bestemt retning: Det handler om at være bevidst om sin alder og ”indplacering” i livsforløbet – og så leve livet ud fra det. Ikke specielt positivt, ikke specielt negativt, men naturligt og lige ud ad landevejen.

Tal til hinanden med respekt

Men selv om Bibelen har et ret ukompliceret forhold til generations-problematikken, giver den nogle bestemte og tydelige vink til de forskellige aldersgrupper. Den skitserer et livsmønster, som vil medføre et godt liv efter Guds vilje.

Den unge Timotheus får at vide, at han ikke må tale hårdt til en gammel mand. Han skal tale til ham som sin far. Desuden skal han tale til gamle kvinder som til sin mor. Han skal ikke lade sig underkue, fordi han er ung, men samtidig skal han tale til de gamle med respekt og ydmyghed (1 Tim 5,1).

De gamle mænd og de gamle kvinder får nogle kraftige input til, hvordan de bør opføre sig. De må ikke drikke, løbe med sladder eller foretage sig andre dumme ting, som gør dem til dårlige vejledere for de unge. De må leve et sundt åndeligt liv i kærlighed. De unge får også en henstilling til, at de skal ”opføre sig ordentligt” (Tit 2,1-6).

I det hele taget skal de forskellige aldersgrupper handle hensigtsmæssigt imod hinanden og omgås hinanden med ydmyghed. I bund og grund handler det om gensidig respekt.

De unge og gamle skal være forbilleder for hinanden. Timotheus får at vide, at han ikke skal lade sig ringeagte, fordi han er ung. Men i udtrykket ligger også, at han skal leve sådan, at nogen ikke med rette kan ringeagte ham. Han skal leve forbilledligt og være en god rollemodel (1 Tim 4,12). Men samtidig er det helt klart, at de ældre også er forbilleder for de unge. De, der er oppe i årene, skal være gode vejledere i både ord og handling.

Dårligt forhold bliver boomerang

Vi har forskellig alder og tilhører forskellige generationer. Bibelsk set er det et naturligt faktum. Men derfor er det bestemt ikke ligegyldigt, om generationerne lever godt med hinanden. Et folk, ”som ikke tager hensyn til gamle og ikke viser barmhjertighed mod unge” er en forbandelse (5 Mos 28,50). Det er et folk med hårde ansigter. Det bliver opfattet som noget meget dårligt, hvis unge sætter sig op imod gamle (Es 3,5). Den, der forbander sin far og mor, undergraver sit eget liv. Forbandelsen vil blive en boomerang i forhold til ham selv (Ordsp 20,20).

Paulus spidder det. De sidste tider skal være præget af dyb ugudelighed. En masse synd og dårligdomme skal florere. Et af de forhold, der skal præge de sidste tider, er menneskers ulydighed mod deres forældre (2 Tim 3,2). Gør den unge generation oprør i ulydighed og med ringeagt for den ældre generation, er det ikke efter Guds vilje. Det er direkte tegn på ugudelighed.

Modsat er det heller ikke godt, hvis den ældre generation blot ønsker at holde fast ved det gamle. Hvis de ældre altid kigger bagud og synes, at alting var bedre i ”de gode gamle dage”. Efter at Israels folk var kommet hjem fra fangenskab i Babylon, begyndte de at bygge et nyt tempel i Jerusalem. De gamle græd, da de så det nye tempel. Nogle af dem kunne sikkert huske det >

Carsten Skovgaard-Holm f. 1959

Cand. theol. 1990, Landssekretær i LM.

Tidligere redaktør af Avisen Tro&Mission.

store pragtfulde Salomo-tempel (Ezra 3,2). Det nye tempel var heller ikke noget at råbe hurra for sammenlignet med det gamle. Men det virkede alligevel dræbende, når folket kiggede mere på fortidens storhed i stedet for at holde fokus på nutidens muligheder (Hag 2).

Kærligheden må herske

Bibelen siger noget meget målrettet om ét bestemt generations-forhold, nemlig det særlige familieforhold mellem børn og forældre. Forholdet har fået sit eget bud: "Er din far og din mor" (2 Mos 20,12). Børn skal værdsætte og ære deres forældre – og må forstå, at Gud har sat forældrene til at være forældre. De er Guds repræsentanter over for barnet. Desuden må børn respektere forældrene, vise dem kærlighed, adlyde dem, hjælpe dem og vise taknemlighed. Som noget meget interessant er der knyttet et særligt løfte til det fjerde bud: "... så at du må få et langt liv ..." Buddet lover ikke frelse, hvis vi overholder det. Men det lover os et godt liv. Modsat bliver livet ensomt og hårdt, hvis vi lever i oprør mod det fjerde bud. Det får konsekvenser, hvis vi lever efter det – og hvis vi ikke gør!

Paulus er inde på det samme, når han opfordrer børn til at adlyde deres forældre. Samtidig har han dog en vigtig bemærkning til fædrene – vel egentlig begge forældre (Ef 6,1-4). De må ikke opdrage børnene på en måde, som gør børnene vrede. Presse og provokere dem unødvendigt, så det fremkalder bitterhed og raseri. Det vil være magtmisbrug. Forældrene skal opdrage børnene med en fast, men kærlig hånd. Med rimelighed. Så de får et sundt liv både menneskeligt og åndeligt.

Men der er en grænse for børns lydighed mod forældrene.

Forlanger forældrene noget, som går imod Guds vilje, må børnene adlyde Gud mere end mor og far (ApG 5,29).

Når børnene skal underordne sig forældrene, er det en parallel til, at menigheden skal underordne sig Kristus. Det giver ikke mulighed for magtmisbrug og tyranni fra forældrenes side. Ulydige børn og hensynsløse forældre er to dårlige sider af samme sag. Kærligheden må være det fremherskende. Kærlighed og opdragelse er ikke modsætninger, men hinandens forudsætninger (Hebr 12,4-11).

Med hensyn til det åndelige, har Bibelen en vigtig pointe: Den ene generation har til opgave til at bringe evangeliet videre til den næste generation.

Det er værd at mærke sig, at der ikke er sat nogen aldersgrænse på det fjerde bud. Dog er der stor forskel på, om børnene er børn eller voksne. Det naturlige er, at barnet bliver selvstændigt, når det bliver voksent og flytter hjemmefra (1 Mos 2,24). Som voksent er barnet stadig barn af sine forældre. Men nu er forholdet anderledes. Barnet er ikke længere underlagt forældrenes opdragelse. Det voksne barn skal stadig ære sine forældre. Men nu går det mere i retning af at være noget for sine forældre. Praktisk og socialt. Et behov, der ofte vokser, når forældrene bliver gamle.

Ikke et våben

Vi lever alle i et eller andet forhold til andre generationer. Bibelen er bemærkelsesværdig konkret og målrettet i sin vejledning om denne side af livet. Men det er vigtigt, at vi som generationer ikke bruger de bibelske formaninger som våben mod hinanden. Den enkelte generation skal først og fremmest tage "sine egne" formaninger til sig og leve efter dem. Sker det, bliver livet bedre at leve.

Helligånden som den egentlige overbeviser

AF ØIVIND ANDERSEN. OVERSAT AF ANNLISE LARSEN

.....

I begyndelsen er det helt klart for enhver forkynder, at det er os, der skal overbevise vore tilhørere. Vi skal overbevise dem om, at de behøver frelse, og vi skal overbevise dem om, hvad Gud har givet dem i Jesus Kristus. Vi skal tale om synden så alvorligt, vi kan, og om at en omvendelse er nødvendig. Vi skal stille mennesker over for et valg. Undertiden mærker vi også, at vores ord har en vis magt. Ja, hvis vi er dygtige, kan vi næsten tale om synden på en måde, så folk føler, at de bliver slået til jorden.

Men helt overbevisende er det alligevel ikke. Det fører ikke til et åndeligt resultat. Vi kører fast. Det virker nedslående på forkynderen, og ofte tvivler vi på vores kald som forkynder.

I virkeligheden er det en gavnlig oplevelse: Det betyder, at vi begynder at tvivle på vore egne evner til at påvirke dem åndeligt. Denne tvivl på sig selv må en forkynder have for at kunne forstå, at det alene er *Herrens virkemidler*, der er brugbare. Og for den, der har spillet fallit med sit eget arbejde, vil ordet om Herrens virkemidler føles som et forløsende evangelium. Den, der stadig tror på sin *egen* overbevisningsdygtighed, vil aldrig lære at bruge Herrens virkemidler. >

Om overbevisning; Den er udtryk for et hjerteforhold, mens kundskab er udtryk for et erkendelsesforhold.

Derfor er det ikke et dårligt tegn, at en forkynder overbevises om sin totale uduelighed i sit kald. Og man skal være varsom med at lade sig slå ud af den grund. Ved at vende blikket mod Ordet og se på, hvad Jesus har lovet at give dem, der står i hans tjeneste som forkyndere og sjælevindere, ser vi, at Herren ikke blot har kaldet os, og sat os i tjenesten, men han har også givet os det, der skal bruges som virkemidler.

I virkeligheden er der kun én, som kan *overbevise*: Helligånden. "Han skal overbevise verden". (Joh 16, 8-11). Der siges også, hvad han skal overbevise om: synd, retfærdighed og dom, dvs. alt det et menneske behøver for at blive frelst.

Hvad er en overbevisning?

Vi taler ofte alt for let om, hvad det er. Vi taler om overbevisning som om den skulle være ensbetydende med kundskab. "Vi har den og den overbevisning", siger vi

Men sagen er: Overbevisning er ikke noget vi har, *men den er noget, som har os*. Overbevisninger er ikke i vores magt, sådan som kundskab er det, men vi er i overbevisningens magt.

Overbevisning er udtryk for et *hjerteforhold*, mens kundskab er udtryk for et erkendelsesforhold (tankevirkksomhed).

Overbevisning er en magt i vort liv, som påvirker vores erkendelse, vores vilje, vores følelser. Overbevisningen bliver bestemmende for, hvad et menneske tænker, for hvad det vil, for hvordan det reagerer overfor sine omgivelser. Overbevisningen bestemmer et menneskes livsskæbne.

Det ser vi mange eksempler på i det daglige liv. De fleste mennesker mener vel, at det er kendsgerningerne, der bestemmer menneskets liv. Men det er ikke tilfældet. Kendsgerningerne

bestemmer kun så langt som du lader dem påvirke din overbevisning (jf. ideologierne). To mennesker med forskellig overbevisning kan stille sig helt forskelligt til den samme kendsgerning. Skal et menneske forandre sin kurs i livet, nytter det ikke, at fremholde kendsgerningerne for det menneske, med mindre man kan påvirke vedkommendes overbevisning.

Derfor forstår vi også, at den, der griber et menneskes *overbevisning*, får mennesket i sin magt. Og omvendt: Er det *Gud*, der overbeviser et menneske, har han mennesket i sin magt. Hvis derimod djævelen og verden overbeviser mennesket, beholder Den Onde det i sin magt.

Dermed er ikke sagt, at en overbevisning ikke kan modstås og afvises. Det kan den. Men denne modstand sætter altid spor i et menneskes karakter. Modstår han en overbevisning om noget godt, svækker det hans karakter. Modstår han derimod overbevisningen om noget ondt, styrker det hans karakter.

Af dette lærer vi to grundlæggende ting:

For det første. Når Gud overbeviser et menneske, bliver det menneske aldrig den samme, som han var før. Enten lader han sig overbevise, og så bliver han frelst og et nyt menneske, og begynder et helt nyt liv. Eller han lader sig ikke overbevise, og så er han værre stillet end før: Han har forrådt det bedste i sig selv, og han *ved* det. Hans åndelige tilstand er forværret.

Fortsætter et menneske med at modstå Guds overbevisning, ødelægges ikke kun overbevisningen, men han mister tillige *evnen* til at lade sig overbevise. Og det er en af vejene til forhærdelse.

For det andet. Vi ser, at der kun er én, der kan overbevise om

Øivind Andersen. 1905 - 1994,
Cand.theol. Lærer og rektor ved
Fjellhaug Skoler ca. 1930 - 1975.

.....

åndelige ting: *Gud selv*. Den menneskelige overbevisningsevne strækker sig kun til at overbevise om rent menneskelige ting. Det er den guddommelige overbevisningsevne, som ene og alene kan overbevise om de ting, som har med frelse og evigt liv at gøre.

Derfor gælder det om, at enhver forkynder lader sig bruge af ham, som Jesus har sendt til verden for at overbevise: Helligånden. I så høj grad forkynderen lader Helligånden få plads, vil den bære Guds frugter.

Hvordan går det til? Jo, ved at Guds Ånd selv får overbevist forkynderen. Det er en lov, givet af Gud, at det personlige liv i forkynderens budskab stemmer overens med tilhørernes – at det når til hjertet. Det, som kommer fra hjertet, går til hjertet, det, som kommer fra samvittigheden, går til samvittigheden, det, som kommer fra forstanden, går kun til forstanden, det, som kommer

fra følelser, påvirker alene følelsen osv. Det, som kommer fra et af Gud overbevist hjerte, har Guds overbevisende kraft i sig. Så enkelt er det, og samtidig så uhyre alvorligt.

At være en ret forkynder er altid at være under Helligåndens overbevisende kraft. Der, hvor Guds Ånd får lov til at overbevise forkynderen, opstår et virkeligt *budskab*. Det bliver mere end en kundskabstale. Det bliver *overbevisningstale*, åndelig tale. Der bliver *kraft* i talen, en kraft man ikke kan komme uden om, men som man må enten bøje sig for eller modstå. Der sker noget i hjertet ved talen. Forkynderen bliver det, han skal være: *Forkynder*, ikke kun "taler". Forkynderen får mere end en "tekst". Han får et budskab fra Gud til menneskehjertet.

Artiklen er oprindeligt bragt i Fast Grunn nr 2/62

Hvordan skal Bibelen oversættes?

AF HENRIK WEST

Med de to nye oversættelser, som kom på markedet i november sidste år, er spørgsmålet om, hvordan Bibelen skal oversættes, igen blevet aktuelt. Målet med denne artikel er at give et indblik i nogle af de grundlæggende problemstillinger vedrørende bibeloversættelse. I en opfølgende artikel skal vi i lyset af dette se nærmere på nogle nyere danske oversættelser, særligt den autoriserede fra 1992.

Historisk overblik

Det var Jesu udtrykkelige ønske, at det budskab, han forkyndte, skulle spredes ud over hele jorden til alle folkeslag. Derfor gik der

ikke mange årtier efter affattelsen af de nytestamentlige skrifter, før man begyndte at oversætte dem til andre sprog (latin, syrisk, koptisk osv.), så evangeliet også kunne nå ud til mennesker, som ikke var fortrolige med græsk. I Vesteuropa gik dette arbejde dog stort set i stå i middelalderen, idet Hieronymus' latinske oversættelse af Bibelen fra omkr. år 400 (kaldet "Vulgata", dvs. "den almindelige") med tiden blev enerådende.

Mod slutningen af middelalderen begyndte ønsket om bibler på folkesprogene for alvor at gøre sig gældende, ikke mindst nord for Alperne, hvor latin aldrig havde været folkesprog. Englænderen John Wycliffe (ca. 1328-1384) var en af frontfigurerne i denne bevægelse, men også i de tysktalende og i de nordiske lande begyndte man at oversætte større eller mindre dele af Bibelen

Sagens kerne; Det var Jesu udtrykkelige ønske, at det budskab, han forkyndte, skulle spredes ud over hele jorden til alle folkeslag.

til folkesprogene. Luther var altså ikke den første, som oversatte Bibelen til tysk. Det, som adskilte hans oversættelse fra de øvrige, var derimod, at den var en nøjagtig gengivelse af de hebraiske og græske grundtekster, og at den blev indført til officielt brug i kirken. (De tidligere oversættelser var foretaget ud fra Vulgata og tilmed ofte temmelig parafraserende.) På denne måde blev Vulgatas monopol brudt, og grunden var lagt for det kæmpemæssige oversættelsesarbejde, som siden har fundet sted inden for Vestens kirkesamfund.

Det er imidlertid en del af sprogets væsen, at det er "levende" og under stadig forandring. Derfor bliver enhver bibeloversættelse forældet før eller senere, og behovet for en revision melder sig. Samtidig øges indsigten i de bibelske sprog fortsat, og det kan blive nødvendigt at revidere oversættelsen i lyset af ny viden. Luther og de andre reformatorer arbejdede da også fortløbende med at forbedre deres oversættelser, så de skulle blive så nøjagtige som muligt.

Oversættelsens metode

Ethvert oversættelsesarbejde bevæger sig i spændingsfeltet mellem to yderpunkter: Det ene er minutiøs ord-til-ord-oversættelse, mens det andet er genfortælling. Ingen af delene kan betegnes som oversættelse i egentlig forstand. Ord-til-ord-metoden lader nemlig hånt om reglerne for grammatik, ordstilling, stil osv. i det sprog, man oversætter til, og genfortællingen er kun en (fri) gengivelse af tekstens betydningsmæssige indhold, ikke af dens ord. Ingen af disse yderpunkter er anvendelige, når det gælder bibeloversættelse. Kunsten består derimod i at finde "den gyldne middelvej". Men det, som yderpunkterne kan synliggøre for os, er: 1. Skal en oversættelse være *anvendelig*, må den være skrevet

på et sprog, som rent faktisk er dansk. 2. Skal en oversættelse være *pålidelig*, må den tillige tilstræbe at gengive de ord, som rent faktisk står i grundteksten, så nøjagtigt som muligt. Udfordringen for al bibeloversættelse består i at forene disse krav.

I arbejdet med at oversætte Bibelen er der primært to principper, som anvendes for at sikre en nøjagtig gengivelse af teksten:

Det *idiomatiske* princip indebærer helt grundlæggende, at oversættelsen skal være baseret på en tilbundsgående forståelse af *meningen* i den tekst, man ønsker at oversætte. (Det modsatte ville være, at man bare "oversatte" mekanisk efter en ordbog uden at gå ind i en tilbundsgående analyse af teksten og dens indhold.) Når oversætteren har fået klarhed over teksten og dens indhold, består opgaven i at finde ord og udtryk på det sprog, han oversætter til, som modsvarer den mening, teksten rummer. Nogle gange kan man oversætte ord-til-ord, men ofte må man omskrive for at sikre, at den rigtige mening kommer frem. På grund af sprogenes forskellige konstruktion kan det nemlig sagtens være sådan, at en ord-til-ord-gengivelse rent faktisk resulterer i en noget anderledes mening end den, der oprindeligt lå i teksten.

Princippet om *konkordans* går ud på, at oversætteren tilstræber, at et givet ord i grundteksten oversættes på samme måde, hver gang det forekommer med samme betydning. Hvis man gennemfører dette princip ned i de mindste detaljer, ender man med en uanvendelig ord-til-ord-oversættelse, og hvis man modsat opgiver dette princip helt, så bliver oversættelsen usammenhængende og utroværdig. Derfor vil der altid være tale om en afvejning af forskellige forhold i den konkrete sammenhæng. Grundlæggende kan man dog sige, at det er vigtigt, at "tunge" bibelteologiske ord oversættes ens, hver gang de forekommer i samme betydning. Dette giver nemlig Bibel-læseren mulighed for at få indsigt i, >

En forudsætning; Oversættelsen må være foretaget af mennesker, som selv bekender troen på Kristus og på Skriftens guddommelige inspiration.

.....

hvordan forfatterne til de bibelske skrifter bruger forskellige ord og udtryk. Derimod er det ikke så vigtigt, at helt almindelige ord uden noget særligt teologisk indhold gengives nøjagtigt ens hver gang. Her kan man i højere grad tage hensyn til det sprog, man oversætter til.

Der har været en tendens til, at man spiller disse to principper ud imod hinanden, så der bliver tale om et enten-eller. Særligt er princippet om konkordans blevet forkæret af folk, der har gjort sig til talsmænd for en gennemført idiomatisk oversættelse, hvor man først og fremmest tager hensyn til det sprog, man oversætter til. Dette er imidlertid både ufrugtbart og uholdbart. Vil man foretage en nøjagtig og pålidelig oversættelse, må begge principper tages i anvendelse.

Oversættelsens sprog

Hovedspørgsmålet i denne sammenhæng er, om man i en bibeloversættelse kan anvende ord og udtryk, som ikke indgår i en gennemsnitsdansk ordforråd – eller om Bibelen skal oversættes, så den er umiddelbart forståelig for enhver. Spørgsmålet er altså *ikke*, sådan som man til tider kan få indtryk af, om Bibelen skal oversættes til et gammeldags sprog eller til nudansk. Hvis man foretager en ny oversættelse, skal sproget naturligvis svare til den tid, man oversætter i. Problemet består derimod i, at den virkelighed, som Bibelen beskriver, er ukendt for langt de fleste mennesker, og derfor kender og forstår de heller ikke de bibelske ord og begreber. Spørgsmålet er så, om man af den grund skal opgive de bibelske ord og begreber og i stedet forsøge at finde helt andre ord og udtryk, som folk kan forholde sig til. Denne holdning synes at vinde stadig større indpas, men der er imidlertid en række forhold, som må tages med i betragtning:

For det første: Gud brugte flere tusinde år på at forberede frelsen. Med til denne forberedelse hørte, at han skabte et sprog, hvorigennem denne frelse kunne kommunikeres til mennesker. Den, der læser Bibelen, må derfor acceptere, at han her møder ord og udtryk, som han ikke kender fra sit dagligdags ordforråd – af den enkle grund, at Bibelen taler om en virkelighed, som sprænger rammerne for det, som vort "almindelige" ordforråd kan kommunikere.

For det andet: Bibelen er en hellig bog. Derfor kan man ikke bare oversætte til en hvilken som helst sproglig stil. Ligesom Ånden, der taler i Skriften, er hellig, sådan bør også de ord, man gengiver hans tale med, give indtryk af, at vi her står på hellig grund. Det betyder ikke, at sproget skal være højtravende og "fint", men på den anden side bør platte og tarvelige ord og udtryk undgås. Man må finde en sprogton, som er værdig, uden at være for højstemt.

For det tredje: Ved arbejdet med en ny oversættelse må der altid tages hensyn til den eksisterende oversættelsestradition. Når Bibelen først er oversat til et sprog én gang, så er der grundlagt en tradition, som man ikke bare kan se bort fra. De bibelske ord og udtryk lever i de kristnes sind og tanke, og i kirkens liturgi, salmer, bønner osv. Bibelen er en levende bog, og derfor må oversættelsen være genkendelig for dem, som bruger den og lever i den. Bibelske "fagudtryk" som synd, nåde, salig, retfærdiggøre osv. er nemlig ikke mindre nudanske end andre ord, bare fordi de fleste danskere ikke *forstår* dem.

Oversættelsens teologi

Når det overhovedet er nødvendigt at tale om teologi i forbindelse med Bibeloversættelse, så skyldes det, at oversættelse og fortolkning ikke kan adskilles skarpt fra hinanden. For at kunne

Henrik West f. 1979

Stud.theol.

Tidligere lærer på LMH (skoleåret 2005/06).

oversætte en tekst må man jo først forstå den, og det, som bibelfagene beskæftiger sig med, er netop fortolkning med henblik på forståelse. Tilsvarende vil en oversættelse altid afspejle den forståelse af teksterne, som oversætterne er nået frem til. Derfor kommer vi ikke udenom at tale om teologi, også når det gælder Bibeloversættelser. Men hvordan sikrer vi så, at oversættelsen har en sund teologi?

For det første: I arbejdet med Guds Ord er neutralitet en umulighed. Skal vi som menighed have tillid til en oversættelse, er det derfor en grundlæggende forudsætning, at den må være foretaget af mennesker, som selv bekender troen på Kristus og på Skriftens guddommelige inspiration (Matt 12,30).

For det andet: Det er ikke tilstrækkeligt at have gode sprogkundskaber for at kunne oversætte Bibelen nøjagtigt og pålideligt. Gode eksegetiske færdigheder og fortrolighed med den bibelske lære er mindst lige så afgørende. I denne sammenhæng bør evnen til at skelne mellem lov og evangelium fremhæves sammen med blikket for, at Kristus er *hele* Skriftens centrum. Når der er to eller flere oversættelsesmuligheder, vil det ofte vise sig, hvilken teologi oversætteren repræsenterer: om han presser sine bibelkritiske eller religionshistoriske teorier ned over teksten, eller om han vælger en oversættelse, som er i overensstemmelse med troen og det samlede bibelske vidnesbyrd.

Sammenfatning

Nogle har gjort sig til talsmænd for, at teologernes "monopol" på bibeloversættelse skal brydes, fordi man mener, at det er sprogfolk, ikke teologer, som har de rette forudsætninger for at lave den bedste oversættelse. Der skal ikke stilles spørgsmålstegn ved højtuddannede sprogfolks evner, heller ikke i forhold til

bibeloversættelse, men det er afgørende vigtigt, at vi fortsat lader gode teologer have et afgørende ord at skulle have sagt. Ellers får vi ikke en bibeloversættelse, som er troværdig og anvendelig for troens folk.

Grundlaget for, at en oversættelse kan blive god, er nemlig, at man har en reel forståelse af og for bibelteksten. Desuden er det vigtigt, at oversættelsen ligger i forlængelse af tidligere oversættelsestradition. Det betyder, at en mundret og umiddelbart forståelig oversættelse til tider må vige for én, som mere nøjagtig og dækkende, samt at et mindre kendt (men vigtigt) "bibel-ord" til tider må foretrækkes frem for et hverdagsord.

Bibelen skal naturligvis gøres så forståelig som muligt, men det er vigtigt, at man som oversætter accepterer, at visse passager rent faktisk er svært tilgængelige. Derfor må man ikke gøre Bibelen lettere tilgængelig, end den reelt er. I denne sammenhæng er det værd at minde om, at mennesker ikke bliver troende, bare fordi Bibelen bliver gjort let forståelig. Omvendelse, tro og nyt liv i Jesus Kristus er ikke bare resultatet af, at man rent forstandsmæssigt har tilegnet sig Bibelens indhold, men derimod af Helligåndens virke på hjerterne.

Katekismus som livscirkel

AF CARSTEN HJORTH PEDERSEN

.....

Året er en cirkel. Begivenheder og dage gentager sig, dog med variationer. Noget har vi glæde ved, fx den tilbagevendende julefejring. Andet bliver let en "trummerum", og nogle ting kan være vanskelige for os at møde igen og igen, fx dødsdage.

Et menneskeliv er på mange måder som cirkler, der gentages med variationer. Ikke en gang om året. Ofte er det en eller flere gange om dagen, eller en gang om måneden. Vi afkræves fx bestemte handlinger i mødet med andre mennesker. Vi lykkes eller kommer til kort. Såvel efter en sejr som et nederlag skal vi videre i livet. Eller vi mødes på ny af en ufortjent godhed og giver selv godhed videre til andre. Et menneskeliv består af et virvar af dårlige og

gode cirkler.

Livet med Gud består også af sådanne cirkler. Det centrale indhold i Luthers lille Katekismus kan guide os, ja, blive en inspiration til at finde ind i "gode cirkler" i livet sammen med Gud og andre mennesker. Her er nogle stikord til hvordan:

- Inden du havde tænkt på Gud, mødte han dig i DÅBEN og gjorde dig til sit barn. Der blev tegnet et korsmærke for dit ansigt og bryst "til et vidnesbyrd om, at du skal tilhøre den korsfæstede Herre Jesus Kristus." Og Guds løfte står ved magt hele livet.
- DE TI BUD siger, hvordan du skal leve til ære for Gud, til gavn for din næste og til glæde for dig selv. Du er udfordret; du er

Carsten Hjorth Pedersen f. 1955

Læreruddannet i 1980. Førstelektor i pædagogik 2006. Daglig leder og pædagogisk konsulent i Kristent Pædagogisk Institut. Prædikant i LM.

afkrævet et liv efter Guds gode vilje. Du kan vælge at glemme budene eller trodse dem; men så springer du ud af den gode cirkel.

- **FORSAGELSEN** advarer dig mod din fjende, Djævelen, som er ude på at ødelægge livet. Du får at vide, hvad du skal sige nej til. Det er godt at få at vide, for Djævelen er en charmer. Han skal afsløres igen og igen, fordi vi så let falder for hans charmeoffensiv.
- Du vil erfare, at selv om Guds vilje er god, så formår du ikke altid at leve efter den. Du bryder hans gode livslov i tankerne, med dine ord og handlinger. Din fjende bliver også for stærk. Djævelen får charmeret – eller fristet – dig til at gøre noget dumt eller ondt.
- **TROSBEKENDELSEN** er en stor trøst at standse op ved i den situation. For dér minder Gud dig om, hvem du tror på. Faderen står fortsat bag dig som skaber og opretholder. Jesus er fortsat din frelser og herre. Og Helligånden er fortsat fornyer og livgiver i dit liv.
- Du får lov at bede til denne Gud i **FADERVOR**. Den er barnets bøn til den himmelske Far, hvor du kan samle de konkrete, jordiske behov samtidig med, at du beder om, at Guds navn, vilje og rige må fremmes, og at din kamp mod skyld, fristelse og ondskab må lykkes.
- Livet igennem møder Gud dig igen og igen gennem **ORDET** og **NADVEREN**. Han er nær i dine kampe, sejre, nederlag, glæder og sorger. Han forvisser dig om, at du er hans elskede barn, og han opmuntrer dig til at leve som hans barn blandt andre mennesker.
- Gennem **SKRIFTEMÅLET** bliver du forvisset om syndernes forladelse. Du kan konkret få lettet din samvittighed for Gud

i et andet menneskes påhør. Når du under håndspålæggelse har fået syndsforladelse, får du også frimodighed til at leve videre.

Du kastes ligesom fra det ene led i katekismus til det andet:

- Fra **DÅBENS** nåde til det konkrete liv efter **DE TI BUD**.
- Fra nederlag i livet til tilgivelsen i **NADVEREN**.
- Fra sejr i livet til påmindelsen i **FADERVOR** om, at æren er Guds.
- Fra **FORSAGELSEN**s ord om din fjende til **ORDET**s hjælp til at afsløre ham.
- Fra **SKRIFTEMÅLET**s trøst i forhold til brud på Guds vilje til **TROSBEKENDELSEN**s stærke ord om kødets opstandelse og det evige liv.
- Og på talrige andre måder lever du fra det ene led i katekismus til det andet. I festdage og hverdage. Livet igennem. Ja, helt ind i døden.

Det er ikke altid behageligt at leve i disse tilbagevendende cirkelbevægelser, men det er udfordrende og godt.

Artiklen er hentet fra www.katekismusprojekt.dk

Horisont; Spalten, hvor redaktionens medlemmer vil forsøge at sætte aktuelle og principielle forhold ind i en større sammenhæng. Spalten vil også indeholde passager fra den kirkelige debat og klip fra forskellige blade og aviser.

Bibelsk uenighed, hvordan?

Det er ikke et nyt fænomen, at kristne er og – igen og igen – bliver uenige, når det gælder bibeltolkning. I udgangspunktet må det anses for at være godt og positivt, at vi ønsker at gøre alt så bibelsk rigtigt som muligt, men det giver sig unægtelig udslag på mange – og ikke altid positive – måder, når vi samtidig er overbeviste om, og ser os nødsaget til at påpege, at andres tolkning dermed er forkert. I sådanne situationer forsøger vi at argumentere og finder og anvender dertil egnede bibelord. Det er på samme tid det eneste brugbare, vi har, og alligevel noget af det, der vanskeliggør kommunikationen, når vi oplever, at de samme ord bliver tolket og anvendt forskelligt fra det ene menneske til det andet.

I menneske- og kristenlivet er der meget at være bekymret over. Det ved vores Herre, og han formaner os til ikke at være det, men i stedet i alle forhold bringe vore ønsker frem for Gud i bøn og påkaldelse. Og som altid, når han formaner, knytter han et løfte til: Så vil Guds fred, som overgår al forstand, bevare vore hjerter og tanker i Kristus Jesus (jf. Fil 4,6-7).

Det kunne vi også nok have brug for, når det gælder bekymringer i forbindelse med mellemkristelige kommunikationsvanskeligheder over forskellige bibeltolkninger. Og hvis vi så endda kunne nøjes med at bekymre os for og om, at vi selv er på rette (tolknings)vej. Men i stedet vælger vi ofte at blive bekymrede for dem, vi er uenige med. Og at udtrykke bekymringen. Som et nærmest åndeligt argument, der ikke kan argumenteres imod. Som en byrde vi lægger på andre. Som en mistænkeliggørelse af deres åndelige ståsted og indhold. Hvis der er tale om, at min kristne ven er på vej mod fortabelse, kan jeg mene, at der er god grund til bekymring; men det er vel sjældent det, det gælder? Skulle det være tilfældet, gælder ordene fra Filipperbrevet også den bekymring.

Er det forfærdeligt at være gammel?

I forbindelse med mit arbejde har jeg været til åbent hus på Holtbjerg Aktivitetscenter, som er et ældrecenter. Der var mange gamle mennesker til stede, men så kom jeg til at snakke med en af de aktive. Han sagde, at der nok er mange i dag, men

før kom der langt flere på Aktivitetscentret. Vi kom så til at snakke om grundene dertil. Tankerne løb samtidig til seniormøderne i missionshuset derhjemme såvel som i andre missionshuse.

Fælles for Holtbjerg Aktivitetscenter og seniormøderne i missionshuset er ulysten til at kalde tingene ved deres rette navn: Det er et aktivitetscenter, ikke ældrecenter. Vi holder ikke ældrecenter, men seniormøder. Ændringen i ordvalget kan alligevel ikke skjule, at det er for gamle mennesker. Og selv om vi kalder det et aktivitetscenter og ikke et ældrecenter, og seniormøde i stedet for ældrecenter, så er der en tendens til, at man skal være stadig ældre, før man vil erkende, at man er så gammel, at man vil komme til sådanne ting. Man skal have været pensionist i adskillige år, før man synes, at man skal komme til ældrecenter – undskyld seniormøde.

Det er en del af en generel udvikling i vores samfund. Ungdommen strækkes stadig længere opad. For nogle kan det være svært at erkende, at man ikke længere er ung. Hvad er man så? 'Yngre'? Ikke 'midaldrende', og slet ikke gammel! Det er nemlig næsten et skældsord.

IBL

Paradoksalt; Man skal have været pensionist i adskillige år, før man synes, at man skal komme til ældremøde.

Kunne vi kristne ikke danne en modkultur? Bibelen giver dog et positivt billede af alderdommen, dens erfaring, og kalder os til ærbødighed for de grå hår. En del af denne modkultur skal vise sig i handling. Hvordan kan vi værdsætte de ældre i vore forsamlinger, så alderdommens værdighed fornyes? Bruger vi vores kreativitet, så vi har opgaver, der passer til vore ældres kræfter, hvor deres erfaring og nådegaver kommer til deres ret? Viser vi vores taknemmelighed til dem, der fortsætter med en opgave, selv om de har rundet de 55 år? Hvordan kan vi vise vore ældre, at deres erfaring stadig har værdi, selv om så meget har ændret sig siden deres erhvervsaktive alder? De ældre holder sig mange gange tilbage, men det ville jo være en katastrofe for vore forsamlinger, hvis de gamles forbøn og vidnesbyrd forstummede.

ADK

Mellem racisme og blå øjne...

I Fast Grunn nr. 3/2008 skriver B. V. Henry under overskriften, "Et sorgens eksodus fra Midtøsten", bl.a. således i konklusionen:

Vi kan ikke ignorere vore [kristne] brødre og søstres situation i Mellemøsten, når så meget information [om deres trængsler og undertrykkelse] er tilgængelig. Vi må ... overveje, hvad der er det bedste, vi kan gøre for at bistå medlemmer af vor "familie" ud fra de muligheder, vi har.

...

Paulus' tidløse formaninger sprænger alle racebarrierer og grænser mellem kristne kirkesamfund: "Bær hinandens byrder, således opfylder I Kristi lov. ... Så lad os da gøre godt mod alle, så længe, det er tid, især mod vore trosfæller" (Gal 6,2.10). Ligealderskab for deres sag er en værdi, som vi en dag skal stå til ansvar for. Deres nødråd må ikke forblive uhørt i ligealderskab, men tages alvorligt i barmhjertig hjælpsomhed. Ja, for mange troende i Mellemøsten går vejen ofte gennem undertrykkelse og marginalisering, når de er trofaste mod Herren og Hans Ord. Vi burde ikke bare hjælpe dem til at overleve, men også til at opfylde deres kald til at være lys og salt midt i modgangen. (ADK's oversættelse).

B. V. Henrys konklusion bygger på betragtningerne om de kristnes trængsler i Mellemøsten, og den deraf følgende mas-

seflugt fra området, som gør, at der i dag er langt færre kristne i Mellemøsten end der var for bare få årtier siden.

Risikoen for Mellemøstens kristne er det, han kalder 'Jonas-syndromet': "De er uvillige til at vidne for muslimerne, og tror ikke, at disse kan blive sande Kristi efterfølgere." Vores risiko er enten at vælge den blåøjede dialog og/eller ligealderskab over for de kristnes lidelser. Den anden risiko er at forveksle Islam og handlinger begået i Islams navn med menneskene. Det fører til kærlighedsløshed, had og racisme mod sig.

Nej, lad dette være et kald til at bede for og hjælpe Mellemøstens kristne, både dem hos os og dem, der er blevet tilbage; at Gud må hjælpe dem i deres trængsler, bevare dem i troen og lade dem være vidner om ham. Lad det også være et kald til at bede for Gaasho i Gullestrup og Ahmed i Assens og bede høstens Herre give os anledninger til at vidne for dem og deres muslimske brødre og søstre.

ADK

Om konfirmander; De unge har nået et materielt kvalmepunkt.

Tænk, hvis der er tale om en vækkelse!

Dagen før Store Bededag, d. 17. april, blev der i flere aviser, men også i de medier, der kræver strøm, bragt et resultat af en undersøgelse, der bar titlen "Konfirmationsundervisning – Mere end blot en forberedelse til festen". Undersøgelsen er foretaget blandt 1000 konfirmander, hvilket jo normalt regnes for et repræsentativt udsnit. Resultatet er vist særdeles overraskende for alle. Blot 8% svarer at gaverne og festen er det vigtigste, resten svarer tilsyneladende, at de vælger konfirmationen, fordi de tror på Gud!

Forskellige eksperter går da også straks i gang med at finde en årsagsforklaring, og her er et lille udpluk, hentet fra Kristeligt Dagblad:

Forskningsleder Jens Christian Nielsen fra Center for Ungdomsforskning siger, at de unges prioritering af den indholdsmæssige side ved konfirmationen skyldes, at de gennem skolesystemet er opdraget til at begrunde deres valg.

Den nye danske konfirmationsundersøgelse er ifølge Paul Otto Brunstad (dr.theol.

– Bergen, Norge) også en hilsen fra en postmaterialistisk generation.

...

– Se på deres værelser. Mange konfirmander har alt det, man i min generation skulle være voksen for at eje: eget tv, computer og telefon. Når du i en alder af 13 eller 14 år har fået de ønsker opfyldt, som man en gang skulle være voksen for at få indfriet, så rykker midtvejskrisens melankoli også tættere på i nogle tilfælde. Hvis du har alt, så har du på sin vis det bedste bag dig og intet at stræbe mod. Hvad skal hjertet da begære? Spørger Paul Otto Brunstad og peger på troen som en relevant postmaterialistisk fortælling.

Sociolog Eva Steensig genkender Brunstads beskrivelser af den postmaterialistiske kultur ...

– De unge har nået et materielt kvalmepunkt, siger hun.

Den materielle kvalme betyder, at de ikke drømmer om forbrug, for som børn af velstandsboomet har de lært, at der skal mere end den nyeste I-pod og et par mærkevarer til at skabe mening.

Så langt, så godt. Og man får jo som bekendt også svar, som man har spurgt,

men tænk, hvis der i bund og grund er tale om en vækkelse! Og det endda fra ganske uventet hold. Ordet vækkelse er gammelt og skal støves meget af, ja vi tør vel næsten ikke tage det frem, da det nærmest virker retro-agtigt i vores moderne tid. Tankevækkende nok er retro forresten også moderne!

Der ligger en stor opgave for fødderne af ansvarlige voksne, der bør give disse unge godt, solidt og nærende brød til føde for deres sjæle. Må Gud bevare fra, at de oplever kun at få stene!

Du og jeg må gå i gang med at bede for de unge i vores land. Vi må frimodigt bede om en fortsat vækkelse! Fortsat – for den er måske allerede i gang.

LDM

Den Nye Aftale

AF SØREN TOLSTRUP CHRISTENSEN

.....

Den Nye Aftale
– Det Nye Testamente
på nudansk
Bibelselskabets Forlag 2007
528 sider, kr. 169,-

Lad mig begynde med at slå fast, at jeg er meget begejstret for både Bibelselskabets nudanske oversættelse af Det Nye Testamente (*Den nye aftale* – herefter kaldet *Aftalen*) og Forlaget Scandinavias *Bibelen på hverdagsdansk*.

Begge projekter er virkelig værdifulde. De gør op med forestillingen om den korrekte oversættelse – for en sådan findes ikke. Den danske tradition med at oversættelserne autoriseres af kongen eller dronningen på folkekirkens biskoppers anbefaling gør ikke i sig selv oversættelsen mere korrekt.

Oversættelsesprincippet i de autoriserede oversættelser har været, at det skulle være så "ordret" som muligt. Underforstået har det været, at det er mest korrekt. I den ordrette eller tekstnære oversættelse skulle man få den mest korrekte oversættelse, der ikke er fortolket af oversætterne. Et sådant synspunkt har >

Min anbefaling; Til enhver med en lille kirkelig baggrund vil jeg helt klart pege på den hverdagsdanske – den er kirkelig i sit sprog, men på en nutidig måde.

.....

muligvis noget på sig – det lyder da fornuftigt nok. Men at tro, at en oversættelse kan være fri for fortolkning, er naivt.

Tanken bag *Aftalen* og den hverdagsdanske oversættelse er at gå et skridt videre i oversættelsen, altså ikke blot finde ud af, hvad der står på græsk (og hebraisk for det gamle testaments vedkommende), men også finde ud af, hvordan man vil sige det på dansk – et almindeligt og letforståeligt dansk.

Den (eller de) autoriserede oversættelse gengiver også grundteksten på dansk, men i en tekstnær oversættelse vælger man, at følge grundtekstens struktur. Det betyder at man kan ende med nogle sproglige konstruktioner, man normalt ikke bruger på dansk, fx at gentage et udtryk med en lidt anden ordstilling for at forstærke udsagnet.

Et eksempel på en tekstnær oversættelse fra Lukasevangeliets 11,29: "Da skarerne stimlede sammen, begyndte Jesus at tale: 'Denne slægt er en ond slægt. Den kræver tegn, men den skal ikke få andet tegn end Jonastegnet.'" (D092) I *Aftalen* er det oversat på følgende måde: Der stimlede hele tiden flere mennesker sammen om Jesus, og han fortsatte med at tale til dem: »Vi lever i en ond tid. Folk kræver beviser, men det eneste I får, er Jonastegnet.«

Er forskellen stor? Nej, egentlig ikke, og alligevel er *Aftalen* mere naturlig. "Denne slægt" er ikke et normalt dansk udtryk for: "De mennesker, der lever nu." I *Aftalen* har man bragt betydningen frem, ved at sige: "Vi lever i en ond tid." Det er ikke det, der står på græsk, men indholdsmæssigt er det vel meget præcist? I den følgende sætning forbliver D092 upersonlig "den" – der henviser til "denne slægt" og som altså i virkeligheden var jøderne på Jesu tid. I *Aftalen* ændres det i andet led i sætningen, så det bliver 2. person flertal: "det eneste tegn I får, er Jonastegnet."

Forskellen er måske ikke stor, men det har stor betydning, at gå denne "anden runde" med oversættelsen. Altså at finde ud af, hvordan udtrykker vi dette budskab på almindeligt dansk. Bemærk i øvrigt, at der i Lukasevangeliets 11,29 på græsk slet ikke står "Jesus." Det er altså ikke nyt, at man indfører ord i oversættelsen, som ikke er i grundteksten.

Med denne lange indledning har jeg begrundet, hvorfor jeg er meget glad for disse nye oversættelser, og jeg er overbevist om, at de begge (både *Aftalen* og den hverdagsdanske) kan være med til at åbne Bibelen for mange på ny. Det er jo ærgerligt, at man ikke får læst i Bibelen, fordi man ikke forstår teksten.

Målet med *Aftalen* var at lave en oversættelse uden "nåde og barmhjertighed", mener jeg Bibelselskabet reklamerede med ved udgivelsen. Egentlig et smart reklametrick, for ordret siges der bare, at man ikke bruger ordene "nåde" og "barmhjertighed" som for mange almindelige sprogbrugere ikke er helt forståelige. Alligevel vil mange forbinde udtrykket "uden nåde og barmhjertighed" med ordet "skånselsløs" eller "hård og barsk." Med andre ord: I oversættelsen er man gået hårdt til værks, for at fjerne det kirkelige gods. Oversættelsen skal være dansk, ikke kirkelig. Nogle vil se det som en styrke, andre som en svaghed.

Netop det sproglige niveau er blevet kritiseret af mange, også ikke-kirkefolk. Titlen er blevet kritiseret, erstatningen af "salig" med "heldig" i Mattæusevangeliet 5,1-12 finder mange er "uheldig" og upræcis. Jeg må sige, at jeg egentlig godt kan lide ordvalget i *Aftalen*. Hvad vil det egentlig sige, at være "salig"? Og hvad vil det egentlig sige, at være "heldig"? Nej, det er da ikke samme ord, og de betyder heller ikke helt det samme, men det er godt med udfordringen til at tænke over ordenes betydning. Man kan vel sige, at *Aftalen* er med til at udvide betydningen af ordet "heldig" til mere end blot at vinde i Lotto.

Jeg har talt varmt for *Aftalen*, men der er også mange ting i den, jeg ikke bryder mig om. Før jul blev jeg spurgt, hvilken af de to jeg ville anbefale i julegave til et ældre ægtepar, der kommer trofast i kirke, og der var for mig ingen tvivl. Til enhver med en lille kirkelig baggrund vil jeg helt klart pege på den hverdagsdanske – den er kirkelig i sit sprog, men på en nutidig måde. *Aftalen* retter sig meget mere mod den, der ikke har forudsætninger for at forstå et kirkeligt sprog, den, som slet ikke er inde i de bibelske tankegange om en frelser og forsoner. Og dem er der altså en hel del af i Danmark.

Jeg bryder mig ikke om layoutet af bogen. Den er vanskelig at navigere rundt i – siger jeg, der er godt kendt med de bibelske skrifter. At man har ændret navnene på de forskellige dele af Det Nye Testamente skaber ikke udelukkende større forståelse, der skaber også forvirring. Men OK, man har været konsekvent. Særligt fremtrædende er ændringerne af Apostlenes Gerninger til "Grundlæggelsen" og Johannes' Åbenbaring til "Afløsningen." De nye navne er i og for sig meget fine, men det kan opleves forvirrende at finde rundt i *Aftalen*. Her hjælper layoutet ikke til.

Hver del indledes med en kort forklaring, skrevet ud fra historisk-kritisk vinkel, og dermed præsenteres kun den ene side af forskningen. Det havde været fint, om Bibelselskabet havde været bevidst om en bredere baggrund. Ordforklaringen bagerst lider af samme skævhed. Fx hedder det om "Kanaan", at det er tvivlsomt, om der ligger nogen historisk begivenhed til grund for fortællingen om Josvas erobring af landet. Det er rigtigt, at en del af den gammeltestamentlige forskning stiller sig meget tvivlende til stort set hele det historiske materiale i Det Gamle Testamente, men det er jo ikke den eneste forskning. Man kunne have formuleret sig mindre kategorisk.

Et punkt, der er kritikværdigt, er, at "Israel" er fraværende i *Aftalen*. Det er ikke en opdagelse, jeg selv har gjort, men jeg er blevet gjort opmærksom på det af en tidligere kollega. Se fx Apostlenes Gerninger 1,6, hvor det i DO92 hedder: "Mens de nu var sammen, spurgte de ham: »Herre, er det nu, du vil genoprette Riget for Israel?« " I *Aftalen* er det blevet til: "En anden gang disciplene var samlet, spurgte de: »Er det nu du befrier jøderne og gør os til et kongedømme igen? «" Samme forskel kommer i Lukasevangeliet 24,21. Her er der tale om mere end blot et alternativt ordvalg. Han, som gjorde mig opmærksom på problemstillingen, kunne også >

AF ALEX DAHL KARLSEN

fortælle mig, at det var et bevidst valg for at undgå, at der blev trukket paralleller mellem Israel på Jesu tid og det nuværende Israel. Her er det ikke længere blot en meningsbaseret oversættelse, den får også et politisk ærinde. Det skæmmer projektet.

Sidst af alt, så savner jeg, at den nudanske udgave ikke kun dækker Det Nye Testamente, men hele Bibelen. Men det kan jo være, at dette kun er begyndelsen.

På trods af disse sidste negative bemærkninger vil jeg gerne gentage, at jeg er begejstret for projektet med at lave en nudansk udgave af Det Nye Testamente. Jeg tror dog ikke det bliver denne udgave jeg vil bruge mest, da den hverdagsdanske udgave har både Det Nye Testamente og Det Gamle Testamente, og den er mere kirkelig i udgangspunktet. Men jeg kan sagtens forestille mig at anbefale bestemte personer at begynde deres bibellæsning med *Aftalen*.

Nardusmysteriet

– Den virkelige Maria Magdalene

Poul Hoffmann

Credo 2007

96 sider, kr. 149,95

Om bogen; Poul Hoffmann udforsker teksterne mere, end vi normalt gør og kommer med nye vinkler.

Forlaget skriver: "Udgangspunktet er de seneste års megen omtale af Jesus og Maria Magdalene ikke mindst gennem romanen "Da Vinci Mysteriet", men hovedbudskabet er at give os et billede af, hvem den virkelige Maria Magdalene var."

Sådanne udsagn gør mig normalt skeptisk, men Hoffmann kombinerer på en fin måde den viden om Maria, enhver kan skaffe sig i de bibelske beretninger, med den historiske viden, man i øvrigt har om forholdene på Jesu tid i Israel og dets nabolande. På den ene side udforsker han bibelteksterne mere, end vi normalt gør og kommer med nye vinkler. På den anden side virker det, som om han ikke trækker konklusionerne længere, end de kan bære. Med det udgangspunkt, at alle beretninger om salvingen af Jesus omhandler en og samme begivenhed, argumenterer han for, at de tilsyneladende forskelle på beretningerne hænger sammen med diskretionshensyn: Maria Magdalene og hendes søskende var døde, da Johannes fortalte beretningen med navns nævnelse i sit evangelium. Til gengæld var hun, Martha og Lazarus endnu levende, da de tre

andre evangelister skrev deres beretninger, og derfor måtte evangelisterne skjule identiteten på de involverede og hvor begivenheden fandt sted. Hvorfor diskretion? Jo, der er en grund til, at Maria Magdalene besad en krukke kostbar nardussalve til en værdi af en årsløn: Poul Hoffmann kobler den viden, vi har, om at hun havde været besat af syv dæmoner, sammen med den mulighed, at hun i et forsøg på at skaffe midler til at forsørge den syge Lazarus kunne være endt som luksuluder i Tiberias, Herodes Antipas' nye hovedstad. Det vil også passe godt med Lukas' version af salvingen. Her påpeger Hoffmann i øvrigt, at Lukas, der ellers er så omhyggelig med tidsangivelserne, er temmelig vag, når han betegner stedet, hvor salvingen fandt sted. "Den by" (Luk 7,37) kan ikke på nogen måde referere til de foregående begivenheder. Det bruges til at antage, at beretningen emnemæssigt nok hører med her (Maria Magdalene er nævnt i det følgende afsnit – 8,1-3), men tidsmæssigt hører den ikke hjemme her. Hoffmanns hypotese om hendes aktiviteter i Tiberias kan også forklare, hvorfor hun hører til i samme gruppe som Johanna, der var gift med Kuza, en embedsmand hos Herodes. Hvad bliver der så af Maria Magda-

lene? Her giver Bibelen ingen svar, men Hoffmann kæder ypperstepræsternes beslutning om også at slå hendes bror, Lazarus, ihjel sammen med Jesu ord til sin mor og Johannes ved korset samt det faktum, at Johannes tydeligvis kender Maria Magdalene godt. Derfor gætter han på, at de tre søskende ret hurtigt måtte flygte fra Betania, som jo lå tæt på Jerusalem, og bosatte sig enten på Cypren, som traditionen foreskriver eller i Efesus, hvor Johannes efter sigende skulle have boet. Læs bogen og se, hvordan man kan bevise bibelstudium.

TO BØGER FOR LIVET

382 sider (indb) – kr. 298,-

Ét er nødvendigt

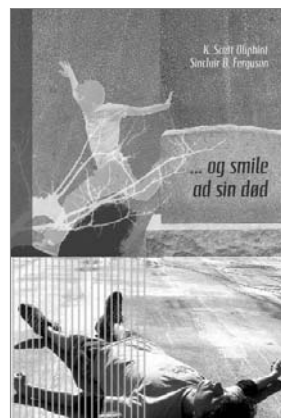
Hans Erik Nissen

Helårsandagtsbog, der vil forkynde et enkelt, klart og livgivende ord om Jesus.

At hensigten lykkes, kan bogens mange brugere gennem 20 år både i Danmark, Norge og Sverige bevidne.

Hermed foreligger en ny udgave, opdateret til den autoriserede bibeloversættelse fra 1992.

97 sider – kr. 128,-

... og smile ad sin død

*K. Scott Oliphint og
Sinclair B. Ferguson*

Kan man virkelig smile ad sin død? - Ifølge denne bogs forfattere: Ja!

Mange tænker på døden med en lille frygt indvendig. Denne bog giver sand bibelsk hjælp til at gå døden i møde uden frygt.

En bog for alle, der skal dø!

 Logos
media

Telefon 4820 7690
logosmedia@dln.dk
www.logosmedia.dk

Udgiver

Luthersk Mission
Industrivænget 40
3400 Hillerød
Bladnr. 47700

Returneres ved varig adresseændring

lm

LUTHERSK MISSION

budskabet